

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2564

The 3rd National Academic Conference 2021

เล่มที่ 2

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ

Proceedings

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ
ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2564

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2564

บรรณาธิการ	พระมหาเอกชัย สุชโย, ป.ธ.9
กองบรรณาธิการ	พระศรีรัชมงคลบัณฑิต, รศ., ป.ธ.9
	พระมหาขนบ สหายปญฺโญ, ดร, ป.ธ.9
	พระมหาวิชิต อคฺคชิโต
	พระมหารังสี ธานวุฑฺโฒ
	พระมหาจักรพล อาจารสุโภ, ดร.
	พระครูธรรมธร เดโช ชิตเตโช
	รศ. ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน
	ดร.ประเวช วะทาแก้ว
	นางสาวสิริพร ครองชีพ
	นางสาวจันทิมา แสงแพร
ดำเนินการจัดพิมพ์โดย	สำนักงานคณบดี คณะศาสนาและปรัชญา
	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
	248 ม.1 ถ.ศาลายา-นครชัยศรี ต.ศาลายา
	อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
	โทรศัพท์ 02-440-600 ต่อ 1075-6
	E-mail : philo@mbu.ac.th
พิมพ์ครั้งที่	1 (พฤษภาคม 2564)
สถานที่พิมพ์	เจพริ้นท์ 94 ถ.มหาราช แขวงพระบรมมหาราชวัง
	เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

คำปรารภ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ให้ความสำคัญกับพันธกิจด้านบริการวิชาการ การนำเสนอผลงานวิชาการสู่เวทีการประชุมระดับชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้คณาจารย์และนักศึกษาได้พัฒนาผลงานวิชาการให้เพิ่มพูนขึ้น ทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้าร่วมส่งบทความเพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการค้นคว้าวิจัยในเรื่องนั้น ๆ ไปสู่สาธารณชนด้วย

การที่คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดโครงการ **"การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๓ หัวข้อ "พระพุทธศาสนาและปรัชญา : แนวคิด มุมมอง สังคมยุคหลังโควิด ๑๙"** (Buddhis and Philosophy : Concept and Perspective of the Post-COVID-19 Society) เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และเพื่อพัฒนาส่งเสริมผลงานทางวิชาการจึงเป็นการสนองตอบพันธกิจที่กล่าวแล้วข้างต้นเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งน่าอนุโมทนาชื่นชมที่ในคราวนี้ หลายสถาบันให้ความสำคัญและความสนใจเข้าร่วมพร้อมทั้งส่งบทความวิจัยและบทความวิชาการร่วมนำเสนอในการประชุม

บทความวิจัยและบทความวิชาการทั้งหลายล้วนแต่เป็นสิ่งมีคุณค่าต่อการศึกษาและพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาไปสู่นวัตกรรมเพื่อสร้างสรรค์สังคมและพัฒนาชีวิตตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย "ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา" ทั้งยังสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และปณิธานของคณะศาสนาและปรัชญาคือ "ผลิตบัณฑิตเพียบพร้อมด้วยความรู้และคุณธรรม เพื่อประโยชน์แก่ชาติและพระพุทธศาสนา" จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คณาจารย์และนักวิชาการทั้งหลาย ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ จะได้นำความรู้ที่ปรากฏในบทความวิจัยและบทความวิชาอันได้นำเสนอในการประชุมคราวนี้ ไปปรับใช้ในกิจกรรมและการพัฒนาชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดสันติสุขและแก้ปัญหาทางสังคมได้อย่างแท้จริง

ในนามของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขออนุโมทนาด้วยความคาดหวังต่อท่านทั้งหลายที่จะได้กระทำหน้าที่ของตนเองในฐานะนักวิชาการ ทำหน้าที่รังสรรค์และนำเสนอผลงานที่มีคุณภาพผลงานออกมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ รวมถึงดำรงตนให้เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะตามแนวทางของพระพุทธศาสนาต่อไป

(พระเทพวัชรเมธี, ผศ.ดร.)
อธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คำนำ

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 ภายใต้แนวคิด “พระพุทธศาสนาและปรัชญา : แนวคิด มุมมอง สังคมยุคหลังโควิด 19” (Buddhis and Philosophy : Concept and Perspective of the Post-COVID-19 Society) จัดโดยคณะศาสนาและปรัชญา เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และเพื่อพัฒนาส่งเสริมผลงานทางวิชาการ นับว่าเป็นการยกระดับและพัฒนาการประชุมวิชาการที่เข้ากับสถานการณ์ ในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและแนวความคิดทางปรัชญามาใช้ในการสร้างแนวคิดปรับมุมมอง การอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีการระบาดของเชื้อโคโรน่าไวรัส โควิด 19 ซึ่งปีนี้ได้รับความร่วมมือจากภาคีข่ายจากหลายสถาบัน ทำให้การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งนี้ สามารถขยายผลงานวิชาการให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น มีภาคีเครือข่ายร่วม จำนวน 10 สถาบัน คือ 1.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2.มหาวิทยาลัยมหิดล 3. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 4.มหาวิทยาลัยบูรพา 5.มหาวิทยาลัยขอนแก่น 6.มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 7. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 8.มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา 9.สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ 10.สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

การประชุมด้านวิชาการเป็นเรื่องสำคัญในสถาบันการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการเปิดเวทีให้คณาจารย์ นักศึกษา และนักวิจัย รวมถึงนักวิชาการทั้งหลาย ได้นำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวิจัย วิเคราะห์สังเคราะห์จนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้เผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการให้เป็นที่รับทราบและสามารถนำไปพัฒนาการศึกษา พัฒนาสังคมและประเทศชาติ

รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 นี้ จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการของคณาจารย์ นักศึกษา และนักวิจัย รวมถึงนักวิชาการทั้งหลาย ที่เข้าร่วมนำเสนอในการประชุมวิชาการครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานวิชาการแต่ละชิ้นจักเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และพัฒนาสังคมต่อไป

ในนามคณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ภาคีเครือข่ายทุกสถาบัน ขอขอบคุณอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่ได้อนุมัติโครงการนี้ ขออนุโมทนาและขอบคุณคณะกรรมการทุกฝ่าย คณาจารย์ นักศึกษา นักวิจัย นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่สนับสนุนช่วยกันขับเคลื่อนโครงการประชุมวิชาการระดับชาติในครั้งนี้ ให้สำเร็จด้วยดี ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยจงคุ้มครองรักษาทุกท่านให้ปลอดภัยจากโรคต่าง ๆ และประสบความสำเร็จด้วยกันทุกท่านเทอญ

พระสุทธิสารเมธี, ดร.

คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความวิชาการ บทความวิจัย
โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2564

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. พระสุทธิสารเมธี, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. พระศรีรัชมงคลบัณฑิต, รศ., ป.ธ.9	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. พระมหามฆวินทร์ ปริสุตฺตโม, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
4. พระครูสุธีปริยัติโกศล, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
5. พระมหาขนบ สหายปญฺโญ, ดร., ป.ธ.9	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
6. พระมหาเอกชัย สุชโย, ป.ธ.9	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
7. รศ.ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
8. รศ.ดร.สุวิญ รักสัตย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
9. รศ.ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
10. ผศ.ดร.สำราญ ศรีคำมูล	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
11. ดร.ประเวช วะทาแก้ว	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
12. นางสาวจันทิมา แสงแพร	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. พระมหาสุรศักดิ์ ปจฺจนฺตเสโน, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พระครูโกศลวิหารคุณ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. รศ.ดร.อำพล บุดดาสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
5. ผศ.ดร.ณัฐธพงษ์ มะลิซ้อน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
6. ผศ.ดร.สมบูรณ์ วัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหิดล
7. ผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
8. ผศ.ดร.วิเชียร แสนมี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
9. ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

10. ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
11. ผศ.ดร.บุญรอด บุญเกิด	มหาวิทยาลัยบูรพา
12. ผศ.ดร.มนตรี วิวาห์สุข	มหาวิทยาลัยบูรพา
15. ดร.บุญเลิศ ยองเพ็ชร	มหาวิทยาลัยบูรพา
16. รศ.ดร.ประเวศ อินทองปาน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
17. ผศ.ดร.ธีรัตม์ แสงแก้ว	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
18. ผศ.ดร.อธิษฐ์พัชร์ บพิธปรมัต	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
19. ผศ.ดร.สุณี เวชประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
20. ผศ.ดร.ปิยวดี ยอดนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
21. ผศ.ดร.นฤมล อนุสินธิ์พิพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
22. ดร.กาวี ศรีรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
23. ดร.รณวีร์ พาผล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
24. ดร.เพ็ญศรี บางบอน	สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค

สารบัญ

หน้า

ยุคหลังโควิด-19 : การศึกษาและการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยในยุคดิจิทัล
Post-COVID-19: Education and thai Society in Digital Era

ปัทมาวดี แสนเขื่อนแก้ว[1]

Pattamawadee Sankheangaew

Patthamawadee.san@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง ยุคหลังโควิด-19 : การศึกษาและการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Post-COVID-19 : Education and Thai Society in Digital Era) มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาเรื่องเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) 2) เพื่อศึกษาเรียนรู้เรื่องการศึกษาและการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยในยุคดิจิทัลในยุคหลังโควิด-19 จากการศึกษาพบว่า การให้บริการแบบใหม่ที่เป็นดิจิทัลเป็นกระบวนการการบริการบนแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น การสั่งอาหาร การเรียกรถแท็กซี่ การซื้อขายออนไลน์ เป็นการใช้บริการเรียกผ่านสมาร์ทโฟน มีการใช้ข้อมูลข่าวสารแบบดิจิทัล การประชาสัมพันธ์ การตลาดแบบดิจิทัล การใช้ชีวิตบนโลกไซเบอร์จึงมีบทบาทใช้ดิจิทัลเพิ่มขึ้น ผู้คนมีทักษะการสื่อสาร ใช้ไลน์ เฟสบุก ใช้สื่อสังคม (Social media) มีเครื่องมือสืบค้นข้อมูล หาความรู้ เรียนรู้พัฒนาตนเอง ผู้คนในยุคชีวิตวิถีใหม่ จึงมีชีวิต สังคมบนโลกไซเบอร์ ควรต้องมีจริยธรรม ทัศนคติ ค่านิยม และบุกคลิกภาพที่เชื่อมโยงกับการใช้ดิจิทัล เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญต้องมีความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Quotient) เพื่ออยู่ในโลกวิถีใหม่อย่างมีความสุข

คำสำคัญ: ยุคหลังโควิด-19, การศึกษา, สังคมไทย, ยุคดิจิทัล

Abstract

The article entitled “Post-COVID-19: Education and Thai Society in Digital Era” has two objectives: 1) to study digital technology 2) to study the living life in Thailand in digital era after COVID-19 pandemics. According to the study, it was found that the new digitized service is a service process on digital platforms such as ordering food, hailing a taxi and online trading. It is a service called via smartphone. The information is used digitally. Public relations, digital marketing and living in cyberspace plays an increasingly digital role. People have communication skills, use Line, Facebook, social media, have tools to search for knowledge, learn and improve themselves. People in the new era of life have a new way of life therefore there is a social life on the cyber world. There should be ethics, attitudes,

[1]คณะพุทธศาสตร, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

values and click on images that are linked to digital use. For an efficient life It is important to have digital intelligence (Digital Quotient) to live after post COVID-19, the digital era.

Keywords: Post-COVID-19, Education, Thai Society, Digital Era

บทนำ

ในช่วงสถานการณ์ COVID-19 และหลัง COVID-19 โลกของเราจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาล (Disruptive Change) ที่จะผลักเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และพฤติกรรมส่วนบุคคลให้ต่างไปจากเดิมอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนหน้านี้ ประเทศไทยเองก็มีแนวโน้มที่จะเป็นสังคมที่ใช้ดิจิตัลมากขึ้น เช่น ในการอุปโภคบริโภค การทำงาน การติดต่อสื่อสาร การประชุม การศึกษาที่เป็นทางการ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้น เราจะเห็นว่าโลกออนไลน์ ปัญญาประดิษฐ์(AI) จะเข้ามามีมีบทบาทมากยิ่งขึ้นทั้งในภาครัฐและเอกชน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้[2] ประเทศไทยควรมีการสร้างนวัตกรรม ที่ชักชวนและจูงใจคนไทยให้มาร่วมด้วยช่วยกันคิดช่วยกันร่วมประดิษฐ์ ร่วมพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ทางการแพทย์ต่าง ๆ ทั้งยารักษาโรค ยาป้องกันโรค วัคซีนป้องกันโรค รวมถึงเวชภัณฑ์ต่างๆที่เรามีประสบการณ์แล้วว่าที่ผ่านมายามคับขันนั้น ขาดแคลนอะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด และเราควรส่งเสริมนักเทคโนโลยีไทยอย่างไรเพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคงทางสาธารณสุข นอกจากนี้ วิทยาศาสตร์ของข้อมูลสถิติ (Data Science) ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่จะช่วยหาคำตอบในเรื่องต่างๆ จะมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้นในการคาดการณ์และเข้าใจการระบาดของโรค การแก้ไขการระบาด และระบบการติดตามผู้อาจติดเชื้อ (Test and Trace) เป็นข้อมูลใหญ่ที่ผ่านการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง (Big Data Analytic) ซึ่งในอดีตหลายประเทศอาจไม่ได้ให้ความสำคัญพัฒนาระบบเหล่านี้เพราะไม่เคยคาดคิดว่าจะมีสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน การใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน จากการสร้างระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) และการปิดสถานที่ต่างๆ ตามมาตรการสาธารณสุขในเกือบ 200 ประเทศทั่วโลก (ทำให้เทคโนโลยี เข้ามาบงการชีวิตคนอย่างไม่มีทางเลือก ไม่ว่าก่อนหน้านี้จะมีความพร้อมหรือไม่ก็ตาม สังคมจะก้าวเข้าสู่ระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อให้ทันพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้เรากลับมาทบทวนว่า ความปกติใหม่ (New Normal l)ที่ประเทศของเราตั้งเป้าไว้นั้น จะมีต้นทุนสูงเพียงใด ประเทศของเราพร้อมจะลงทุนและสามารถทำได้จริงหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อคำนึงถึงข้อจำกัดใหม่ของระบบเศรษฐกิจไทยที่น่าจะเติบโตช้าลง ในขณะที่รัฐบาล ธุรกิจและคนไทยจะมีทรัพยากรน้อยกว่าก่อนเกิดมาก การสร้างความปกติใหม่ตามที่เราจินตนาการไว้ จะต่อยอดจากการลงทุนสร้างความปกติเดิมก่อนเกิดCOVID-19 อย่างไร ทั้งทุนกายภาพและทุนมนุษย์ ซึ่งหากความปกติ (New Normal) ใน 2 ช่วงเวลาแตกต่าง ([Wu D], 2020) กันมาก เราจะทำอย่างไรไม่ให้การลงทุนที่ได้กระทำมาในอดีตสูญเปล่า ความมั่นคงทางอาหารและสาธารณสุข (Food and Health Security) โลกหลังโควิดคงเน้นความเพียงพอของอาหารมากขึ้น เมื่อเร็วๆ นี้ องค์การอนามัยโลก (WHO)ได้ออกแถลงการณ์ถึงความห่วงใยการขาดแคลนอาหารในโลก ซึ่งส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการปิดพรมแดนจากการล็อกดาวน์ของประเทศต่างๆ ทำให้การขนส่งอาหารถูกกระทบ จากปัญหาด้านสาธารณสุขและเศรษฐกิจ ยุคหลังโควิด-19 เรื่องอาหารจะเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องพิจารณา ส่วนประเทศไทยยังมีสถานะที่ดี

มีข้อได้เปรียบหลายชาติ เพราะเรามีแหล่งอาหารที่มากมาย จะว่าเป็นคลังอาหารของโลกเลยก็ว่าได้ อาหารที่ช่วยให้สุขภาพแข็งแรง อาหารที่ฟื้นฟูสุขภาพ อาหารที่กระบวนการผลิตปลอดจากการปนเปื้อนเชื้อโรคและสารเคมีที่อันตรายต่างๆ เหล่านี้ที่จะเป็นสิ่งที่ทำให้ต้องมีการศึกษา การวิจัย การเรียนการสอน การปฏิบัติการรับเอานวัตกรรมต่างๆ เข้ามาใช้อย่างมากในเวลาอันสั้น เรื่องเทคโนโลยีการผลิตยา วิตามิน เวชภัณฑ์ วัคซีน และการพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์ น่าจะเป็นทิศทางของกิจกรรมทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนประเทศต่างๆ คงพัฒนานักเทคโนโลยีของตนให้มากที่สุด

เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology)

การระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้เกิดการปรับตัวใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้นทั่วโลก เป็นจังหวะเดียวกับที่ทั่วโลกกำลังให้ความสำคัญในเรื่องดิจิทัลและเตรียมพร้อมรับการใช้ดิจิทัลในอนาคต หน่วยงานองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้ความสนใจในการปรับเปลี่ยนมาใช้ดิจิทัลแทนการทำงานแบบเดิม (Digital transformation) ดังนั้นการใช้ดิจิทัลจึงไม่จำกัดอยู่แค่ในวงแคบ ๆ อีกต่อไป แต่จะเป็นบรรทัดฐานใหม่ (New Normal) ของทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กับคนรุ่นใหม่ที่เป็นชาวพื้นเมืองดิจิทัล (Digital native) อยู่แล้ว ที่พร้อมรับกับเทคโนโลยีใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งหรือไอโอที (Internet of Things) ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เครื่องจักรอัตโนมัติ และหุ่นยนต์ การใช้คลาวด์ สื่อใหม่ ข้อมูลแบบบิ๊กดาต้า ทั้งนี้สำหรับประเทศไทยมีเป้าหมายเพื่อตอบรับนโยบายประเทศไทย 4.0 (WHO, 2019)

การให้บริการแบบใหม่ที่เป็นดิจิทัล เป็นกระบวนการการบริการบนแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น การสั่งอาหาร การเรียกรถแท็กซี่ การซื้อขายออนไลน์ เป็นการใช้บริการเรียกผ่านสมาร์ทโฟน มีการใช้ข้อมูลข่าวสารแบบดิจิทัล การประชาสัมพันธ์ การตลาดแบบดิจิทัล การใช้ชีวิตบนโลกไซเบอร์จึงมีบทบาทใช้ดิจิทัลเพิ่มขึ้น ผู้คนมีทักษะการสื่อสาร ใช้ไลน์ เฟสบุก ใช้สื่อสังคม (Social media) มีเครื่องมือสืบค้นข้อมูล หาความรู้ เรียนรู้พัฒนาตนเอง ผู้คนในยุคชีวิตวิถีใหม่ จึงมีชีวิต สังคมบนโลกไซเบอร์ ควรต้องมีจริยธรรม ทัศนคติ ค่านิยม และบุกคลิกภาพที่เชื่อมโยงกับการใช้ดิจิทัล เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญต้องมีความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Quotient)[4] เพื่ออยู่ในโลกวิถีใหม่อย่างมีความสุข COVID-19 และ พัฒนาการทางเทคโนโลยีกำลังเป็นแรงกดดันให้ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเข้าใช้ดิจิทัลเร็วขึ้น ผู้ที่มีความฉลาดทางดิจิทัล จะได้ใช้ชีวิตที่เชื่อมโยงดิจิทัลได้ดี ปัจจุบันผู้คนในยุควิถีใหม่ จะต้องมีการแสดงออกทางสังคม การอยู่ร่วมกันในโลกไซเบอร์ การเรียนรู้ที่ใช้เครื่องมือสมัยใหม่ การทำงาน ตลอดจนการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ จะหลอมรวมกับเทคโนโลยีอย่างเป็นเนื้อเดียวกัน หากเรามองย้อนกลับไปในสมัยการระบาดของโรคซาร์สในปี 2545 ก็สร้างจุดเปลี่ยนสำคัญสำหรับการใช้เทคโนโลยีออนไลน์แบบอีคอมเมิร์ซในจีนให้มาเป็นที่นิยมในหมู่ประชาชนอย่างสูง โดยเฉพาะอาลีบาบา เพราะผู้คนหลีกเลี่ยงการติดเชื้อจากพื้นที่สาธารณะและหันมาสั่งซื้อสินค้าออนไลน์มากขึ้น มาถึงวิกฤตครั้งนี้ก็จะทิ้งร่องรอยไว้เช่นกัน โดยเป็นการตอกย้ำให้ร้านค้าและห้างสรรพสินค้าแบบดั้งเดิมต้องเร่งพัฒนาอย่างก้าวกระโดดเพื่อช่วงชิงตลาดจากการค้าขายแบบออนไลน์มากขึ้นอีก รวมทั้งเทคโนโลยีดิจิทัลหลายประเภทที่มีมานานแล้วแต่ยังไม่มีคนใช้กันมากนัก วิกฤตครั้งนี้กลับบังคับให้คนต้องหัน

มาใช้เทคโนโลยีเหล่านี้อย่างจริงจัง และสร้างโอกาสต่อยอดให้มีผู้เล่นในตลาดมากยิ่งขึ้น อาทิ แพลตฟอร์มที่ช่วยสื่อสารทางไกล จัดประชุม หรืออีเวนท์ ซึ่งผู้บริโภคจะเกิดความคุ้นเคยและเปลี่ยนพฤติกรรมหันมาใช้เทคโนโลยีอย่างถาวร นอกจากนี้ แม้กระทั่งสถาบันการศึกษาก็ต้องพัฒนาไปใช้วิธีการสอนแบบออนไลน์ทดแทนทั้งหมดในช่วงวิกฤต ซึ่งอาจพลิกโฉมระบบการศึกษาโลกไปโดยสิ้นเชิงหลังผ่านพ้นวิกฤตแล้ว และสุดท้ายแต่ไม่ท้ายสุด ผู้คนอาจจะกลัวการใช้เงินสดหรือธนบัตร เพราะกระดาษอาจเป็นพาหะของเชื้อโรคได้แม้ผ่านพ้นวิกฤต COVID-19 ไปแล้ว และจะเริ่มคุ้นชินกับการรักษาสุขอนามัยอย่างเข้มงวดไปจนถึงการใช้ชีวิตประจำวันที่คำนึงถึงความปลอดภัยต่อสุขภาพ ด้วยปัจจัยเหล่านี้จะทำให้ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นได้ สิ่งที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ธุรกิจบริการที่สนองต่อวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป เฟื่องฟูขึ้นอย่างมาก มีการเติบโตหลายร้อยเปอร์เซ็นต์ ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์เกิดขึ้นหลายระบบในเวลาอันสั้น และจะมีธุรกิจเหล่านี้เกิดขึ้นไปเรื่อยๆ ทำให้ความจำเป็นในการเดินทางในธุรกิจระหว่างประเทศลดลง เทคโนโลยีในชีวิตของโลกหลังโควิค คงไม่กลับมาสู่ระดับการใช้เทคโนโลยีก่อนโควิดอีกแล้ว แต่จะไปไกลขนาดไหน เทคโนโลยีออนไลน์จะกระทบอาชีพใดบ้าง กระทบธุรกิจห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร อาชีพอิสระ อาคารสำนักงานจะกระทบธุรกิจที่พึ่งพาการท่องเที่ยวการเรียนการสอนออนไลน์ การประชุมของภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาสังคมผ่านระบบทางไกล (ธงชัย สมบูรณ์, 2561) เช่น วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ การซื้อของ การสั่งอาหารออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มและบริการต่างๆ ไม่ว่าจะลาซาด้า ช้อปปี้ ไลน์แมน แกร็บ ฟู้ดแพนด้า หรือการใช้เทคโนโลยีในบริการทางการเงินที่เต็มรูปแบบยิ่งขึ้นเป็นต้น ก็กลายเป็นวิถีชีวิตของคน รวมทั้งคนไทยไปแล้ว แต่ขณะเดียวกันการขนส่ง ส่งมอบสินค้าที่สั่งออนไลน์ ก็กลายเป็นธุรกิจที่เติบโตเร็วและต้องการคนทำงานมากขึ้นอย่างมาก ที่สำคัญที่มองข้ามไม่ได้เลยคือ มีคนจำนวนไม่น้อยที่อาชีพไม่เอื้ออำนวยให้ใช้เทคโนโลยีที่มาแทนการเว้นระยะห่างทางสังคม เช่น การนวดเพื่อสุขภาพ กายภาพบำบัด คนขับรถแท็กซี่ วินมอเตอร์ไซค์ เป็นต้น รวมทั้งคนหาเช้ากินค่ำที่ไม่ได้ฝึกทักษะเตรียมพร้อมไว้ก่อน กลุ่มคนเหล่านี้ เช่นเดียวกับผู้ที่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ เป็นเรื่องที่แต่ละสังคมต้องมีกระบวนการเพิ่มทักษะ ปรับปรุงทักษะ (Soft and Hard Skills) ในการทำงานใหม่ๆ ที่เขาต้องการและการเยียวยาช่วยเหลืออาชีพที่อาศัยเทคโนโลยีมาช่วยไม่ได้อย่างเร็วที่สุด ปัญหาเชิงโครงสร้างโดยเฉพาะด้านสาธารณสุข จะได้รับการแก้ไขให้ทั่วถึงและเสมอภาคมากขึ้น วิกฤตโควิด-19 สร้างแรงกดดันให้รัฐบาลหลายประเทศหันมาใส่ใจพื้นฐานด้านสาธารณสุขของประชาชนและไม่ปล่อยให้กลไกตลาดเป็นตัวจัดการอย่างที่เคยเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหรัฐฯ ที่ระบบสาธารณสุขไม่มีระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า วิกฤตครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการที่บุคคลจะเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้หรือไม่นั้นไม่ควรเป็นเรื่องของปัจเจกชนอีกต่อไป เพราะคนคนหนึ่งที่จริง ๆ แล้วเป็นพาหะของโรคอยู่ แต่ไม่สามารถไปใช้บริการตรวจไวรัสได้เพราะจ่ายเงินค่าตรวจไม่ไหวทั้ง ๆ ที่อยากไป และคงใช้ชีวิตแบบเดิมตามปกติ ทำให้แพร่โรคระบาดต่อไปให้ผู้อื่นโดยไม่รู้ตัวได้ จนในที่สุดการควบคุมโรคในภาพรวมจะทำได้ยากลำบาก และเป็นเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้สหรัฐฯ ต้องเผชิญกับวิกฤตการแพร่ระบาดหนักหนากว่าประเทศพัฒนาแล้วอื่น ๆ ดังที่ปรากฏในปัจจุบันตามยอดผู้ติดเชื้อในสหรัฐฯ ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วแซงหน้าอิตาลีไปแล้ว ดังนั้น หลังผ่านพ้นวิกฤตครั้งนี้ เราอาจได้เห็นบทบาทที่เพิ่มขึ้นของระบบรัฐสวัสดิการในแต่ละประเทศก็เป็นได้

หลังยุค COVID-19 เทคโนโลยีดิจิทัล(Digital Technology)จะเข้ามามีบทบาทสำคัญดังต่อไปนี้

เนื่องจากสมองของเรานั้นมีการปรับโครงสร้างใหม่ตลอดเวลาและตลอดชีวิต แม้ในวัยผู้ใหญ่จะเริ่มเรียนรู้ได้ช้าลงกว่าวัยเด็ก แต่ก็ยังเกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ได้เสมอ ดังนั้น ไม่ว่าวันนี้หากเราอยากจะเรียนรู้อะไร มันไม่เคยมีคำว่าสายเกินไป ประเด็นสำคัญคือ สมองทำงานเหมือนกล้ามเนื้อ ถ้าเราออกกำลังกายบ่อย ๆ กล้ามเนื้อย่อมแข็งแรง ถ้าเราใช้สมองทำกิจกรรมเดิมบ่อย ๆ เซลล์ประสาทที่เชื่อมโยงกันจะยิ่งแนบแน่นยิ่งขึ้น ในทางกลับกัน ถ้าไม่ได้ทำกิจกรรมเลย สายสัมพันธ์ระหว่างเซลล์ประสาทในสมองจะอ่อนแอลงจนขาดหายไป เมื่อมองไปยังภาพของระบบการศึกษา เราอาจกล่าวได้ว่า ห้องเรียนเป็นสภาพแวดล้อมแบบหนึ่งที่จะทำให้เด็กได้ฝึก ‘ออกกำลังกาย’ สมอง และสร้างเส้นใยเชื่อมโยงระหว่างเซลล์ประสาทจนเกิดเป็นทักษะที่ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน โจทย์จึงมีอยู่ว่าจะทำอย่างไรให้ห้องเรียนเป็นสถานที่กระตุ้นเด็กนักเรียนให้ได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็น ทั้งนี้ เมื่อเรารู้ว่าอารมณ์มีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้เพราะสมองส่วนการคิดและอารมณ์เชื่อมโยงกัน ฉะนั้น ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้แบบที่ผู้เรียนมีอารมณ์ร่วมด้วย เราต้องจัดการเรียนรู้ที่สนุกสนานหรือดึงดูดผู้เรียน เพื่อให้สมองส่วนอารมณ์มีส่วนร่วมไปกับการเรียน ยิ่งถ้าเป็นอารมณ์เชิงบวกนักเรียนก็จะเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น สังเกตง่าย ๆ ว่า ถ้าพวกเขาได้เล่น แล้วเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างจากการเล่น พวกเขาจะจำมันได้แม่นและมีความสุขกับการเรียนรู้ต่อไปเรื่อย ๆ ในทางกลับกัน ถ้าการเรียนทำให้เขาอารมณ์ไม่ดีไม่มีทางเลยที่เขาจะตั้งสมาธิในห้องเรียนได้ นี่คือสาเหตุสำคัญว่าทำไมการศึกษาจำเป็นต้องสนุก ต้องทำให้เขาอารมณ์ดีและมีสมาธิ เพราะมันคือหัวใจสำคัญที่จะทำให้การเรียนสัมฤทธิ์ผล นอกจากความสนุก การสอนให้นักเรียนรู้จักบริหารจัดการอารมณ์ของตัวเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ก็เป็นอีกหนึ่งโจทย์ที่ครูต้องใส่ใจ เพราะปกติแล้ว เมื่ออารมณ์ปั่นป่วน สมองก็จะยุ่งง่วนกับการจัดการอารมณ์ให้คงที่ จนไม่เหลือพลังงานหรือทรัพยากรความคิดให้เราใช้งานต่ออีก และถ้านักเรียนเรียนรู้ได้ดี สิ่งที่จะกระตุ้นให้พวกเขาเกิดความกระตือรือร้นและมีกำลังใจ อาจไม่ใช่รางวัลจับต้องได้อย่างขนม ของขวัญ หรือคะแนน แต่เป็นคำชมอย่างจริงใจ แทนที่จะบอกพวกเขาว่า ถ้าทำแบบนี้หรือเรียนได้ดี เราจะซื้อของขวัญให้หรือซื้อขนมให้ ลองเปลี่ยนมาบอกว่าพวกเธอเก่งมาก ขอให้ทำต่อไป หรือชมเขาด้วยคำพูดดีๆ เพราะรางวัลที่เป็นสิ่งของหรือคะแนนจะไม่อยู่ในใจหรือติดอยู่ในสมองของพวกเขานานนัก ผิดกับคำชมที่ส่งผลถึงอารมณ์ พวกเขาจะยินดีและจดจำไปอีกนาน

ด้านการศึกษา

1. เทคโนโลยีดิจิตอล (Digital Technology)ช่วยแก้ปัญหาโรงเรียนบางแห่งที่เข้าไม่ถึงเนื้อหาและความเชี่ยวชาญในทุกส่วน ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กคือ การขาดแคลนครู อาจารย์ โรงเรียนประถมบางแห่งมีครูน้อยมาก ทำให้ครูต้องสอนหลายชั้นเรียนไปพร้อมกัน ส่วนระดับมัธยมอาจมีปัญหาเชิงวิชาเรียน ดังนั้นเทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยปิดช่องโหว่ความเชี่ยวชาญบางส่วนที่ขาดหายในโรงเรียนนั้น เช่น โรงเรียนขาดครูที่ชำนาญด้านภาษาอังกฤษ ก็สามารถดึงเนื้อหาที่มีคุณภาพจากครูที่อื่นมาฉายได้

2. การออกแบบการเรียนรู้ที่เรียกว่า flipped classroom เทคโนโลยีทำให้ครู อาจารย์ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาบรรยายหน้าห้อง เพราะนักเรียน นักศึกษา สามารถเข้าถึงข้อมูลล่วงหน้าได้ แล้วใช้เวลาหนึ่งชั่วโมงในห้องเรียนสำหรับพัฒนาทักษะแทน ครูจะเปลี่ยนบทบาทจากหน้าห้องมาอยู่หลังห้อง จากการบรรยายมาเป็น (พีระวิชญ์ คาเจริญและวีรพงษ์ พลนิกรกิจ, 2561) ผู้นำประเด็นการถกเถียงและวิเคราะห์ หรือจัดกิจกรรมกลุ่ม ดูแลเด็กนักเรียนแต่ละคนที่มีความต้องการแตกต่างกัน

3. เทคโนโลยีดิจิทอลมาช่วยลดงานธุรการหรืองานเอกสารที่ครูต้องทำจนไม่มีเวลาสอนนักเรียน นักศึกษา

4. เทคโนโลยีดิจิทอลสามารถทำสิ่งที่การเรียนการสอนในห้องเรียนไม่สามารถทำได้ คือ แนวคิดการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล (personalized learning) เมื่อนักเรียนแต่ละคนมีระดับการพัฒนาและทักษะแตกต่างกัน เทคโนโลยีสามารถปรับประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตรงกับความต้องการของแต่ละคนได้ ทั้งลำดับของเนื้อหา ความยากของเนื้อหาและคำถาม ดังนั้น วิธีการสอนที่แตกต่างกันไป ทำให้เด็กแต่ละคนมีการพัฒนาการเรียนรู้ที่ดีขึ้น เข้าสู่เป้าหมายได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

ด้านสังคม

1. ผู้คนทั่วโลกสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ในสิ่งที่สนใจร่วมกันได้

2. เป็นคลังข้อมูลความรู้ขนาดย่อมเพราะเราสามารถเสนอและแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ หรือตั้งคำถามในเรื่องต่างๆ เพื่อให้บุคคลอื่นที่สนใจหรือมีคาตอบได้ช่วยกันตอบ

3. ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารและการเดินทาง มีความสะดวกและรวดเร็ว

4. เป็นสื่อในการนำเสนอผลงานของตัวเอง เช่น งานเขียน รูปภาพ วีดิโอต่างๆ เพื่อให้ผู้อื่นได้เข้ามารับชมและแสดงความคิดเห็น

5. ใช้เป็นสื่อในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ หรือบริการลูกค้าสาหรับบริษัทและองค์กรต่างๆ ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้ลูกค้า

6. ช่วยสร้างผลงานและรายได้ให้แก่ผู้ใช้งาน เกิดการจ้างงานแบบใหม่ๆ ขึ้น

7. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีจากเพื่อนสู่เพื่อนได้

ข้อโต้แย้งจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทอล (Digital Technology)

1. เว็บไซต์บางเว็บอาจจะเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวมากเกินไป หากผู้ใช้บริการไม่ระมัดระวังในการกรอกข้อมูล อาจถูกผู้ไม่หวังดีนามาใช้ในทางเสียหาย หรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้

2. Social Network เป็นสังคมออนไลน์ที่กว้าง หากผู้ใช้รู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือขาดวิจารณญาณ อาจโดนหลอกลวงผ่านอินเทอร์เน็ต หรือการนัดเจอกันเพื่อจุดประสงค์ร้าย ตามที่เป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์[7]

3. เป็นช่องทางในการถูกละเมิดลิขสิทธิ์ ขโมยผลงาน หรือถูกแอบอ้าง เพราะ Social Network Service เป็นสื่อในการเผยแพร่ผลงาน รูปภาพต่างๆ ของเราให้บุคคลอื่นได้ดูและแสดงความคิดเห็น

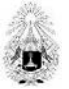
4. ข้อมูลที่ต้องกรอกเพื่อสมัครสมาชิกและแสดงบนเว็บไซต์ในรูปแบบ Social Networkยากแก่การตรวจสอบว่าจริงหรือไม่ ดังนั้นอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับเว็บไซต์ที่กาหนดอายุการสมัครสมาชิก หรือการถูกหลอกโดยบุคคลที่ไม่มีตัวตนได้

5. หากผู้ใช้อยู่กับหน้าจอคอมพิวเตอร์เป็นเวลานานอาจสายตาเสียได้หรือบางคนอาจตาบอดได้

6. การติดต่อหรือใช้เวลากับ social network มากเกินไป อาจทำให้เสียเวลาถ้าผู้ใช้ใช้อย่างไร้ประโยชน์ เช่น อาจส่งผลกระทบต่อผลการเรียนและการงานของผู้ใช้ได้

บทสรุป

การเรียนหนังสือในยุคดิจิตอลนี้ ควรเปลี่ยนเป็นการเรียนรู้หรือศึกษาเรียนรู้ได้จากทุกที่ทุกเวลา โดยเริ่มต้นจากความสามารถในการคิดวิพากษ์ นั่นคือไม่เชื่อสิ่งที่เขียนในทันที และไม่เชื่อสิ่งที่เชื่อต่อ ๆ กันมาโดยไม่วิพากษ์ หากเรายกเพดานคำตอบขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง การเรียนที่สำคัญคือเรียนรู้จากการทำงานจริงเพื่อแก้โจทย์ปัญหาบางประการ มิใช่เรียนรู้ด้วยการเชื่อฟังหลักสูตรสำเร็จรูป งานที่ทำนั้นควรมีความหมายต่อชีวิตของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นชีวิตในปัจจุบันหรือชีวิตในอนาคต สังคมคือสถานที่ที่ไม่มีขอบเขต สังคมที่เป็นรูปธรรมอาจจะมีอยู่ มองเห็นได้ด้วยรั้วโรงเรียน แต่ดังที่ทราบกันหลายประเทศไม่มีสิ่งทีเรียกว่ารั้วโรงเรียน และจะว่าไปการศึกษาในหลายประเทศเริ่มไม่มีสิ่งที่เรียกว่าฝาห้องเรียน สังคมนั้นกว้างใหญ่เกินรั้วโรงเรียนไปมาก มากเกินกว่าใครจะขีดวงได้โดยง่าย เมื่อเด็กคนหนึ่งพัฒนาตนเองและสติปัญญามาจนกระทั่งพ้นร่างกายของตนเองได้ ก็จะออกเดินทางไปไม่หยุดยั้ง หากเรายกเพดานคำตอบขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง การเรียนที่สำคัญคือเรียนรู้จากการทำงานจริง เพื่อแก้โจทย์ปัญหาบางประการ มิใช่เรียนรู้ด้วยการเชื่อฟังหลักสูตรสำเร็จรูป งานที่ทำนั้นควรมีความหมายต่อชีวิตของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นชีวิตในปัจจุบันหรือชีวิตในอนาคต รูปธรรมของรั้วโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยแปรเปลี่ยนเป็นนามธรรมที่จับต้องมิได้หลังจากที่เด็กคนหนึ่งอายุ 12 ปี โลกเคยมีเฉพาะสิ่งที่ตาเห็น เขาใช้เฉพาะข้อมูลที่เห็นด้วยตามาคำนวณและวิเคราะห์ แต่ครั้นอายุพ้น 12 ปี จิตใจและสมองสามารถใช้ข้อมูลที่มองไม่เห็นด้วยตามาใส่ไว้ในสมการของชีวิตด้วย ข้อมูลที่มองไม่เห็นด้วยตาเป็นนามธรรมและไม่มีนิยามที่ชัดเจนมีมากมายนับเป็นอสงไขย แต่ที่สำคัญคือ ‘ตนเอง’ หรือ self เขาเอาตนเองมาวางไว้ในสมการด้วย ตนเองส่วนที่เป็นนามธรรมอันหนึ่งคือ ‘คุณค่า’ หรือ value เด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมทุกคนจะเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับคุณค่าของชีวิตของตนเอง เราห้ามคำถามเหล่านี้ที่ผุดขึ้นเองตามอายุไม่ได้ บางคนเริ่มถามที่มัธยมหนึ่ง บางคนอาจจะถามที่มัธยมหก แต่ทุกคนจะถามแน่ว่าตนเองกำลังเรียนอะไร เรียนไปทำไม เรียนแล้วรู้สึกดีหรือไม่ดี จบมัธยมหกแล้วจะเรียนต่ออีกไหม ถ้าเรียนจะเรียนอะไรดี จบไปแล้วจะทำงานอะไร จะสร้างรายได้มากน้อยเพียงใด ความรวยใช่เป้าหมายของชีวิตจริงหรือไม่ หรือที่แท้แล้วชีวิตมีคุณค่าอื่นอีกไหม ปัญหาคือ ระบบการศึกษาแบบเดิมได้ห้ามพวกเขาคิดมานานมาก มากกว่าห้าสิบปีหรือร้อยปี วันนี้ WiFi และอินเทอร์เน็ตมาถึงปลายนิ้วของพวกเขาแล้ว เราไม่สามารถห้ามพวกเขาคิดหรือคิดนอกกรอบได้อีก

ต่อไปในยุคการติดต่อสื่อสารไร้พรมแดนแบบดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ที่สังคมของเราได้ก้าวสู่ยุคดิจิทัล ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยความฉลาดทางดิจิทัล (DQ-Digital quotient) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดความเข้าใจประโยชน์และโทษของเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อที่จะทำให้เราดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุขบนโลกใบนี้ ในยุคดิจิทัลได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ธงชัย สมบูรณ์. (2561). *โลกหลังยุคใหม่ อนาคตทางการศึกษาและปัญญาของชาติ*. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2564, เข้าถึงได้จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_783896.

พีระวิชญ์ คาเจริญ และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ. (2561). *เด็กกับการรู้เท่าทันดิจิทัล.* วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม, 6(2), 22-31.

ภัทริกา วงศ์อนันต์นนท์. (2557). *พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน*. วารสารพยาบาลทหารบก ,15(2), 173-178.

มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน. (2561). *ความฉลาดทางดิจิทัล (DQ Digital Intelligence)*. กรุงเทพฯ : นัชชาวัฒน์.

WHO. (2019). Report of the WHO-China joint mission on coronavirus disease (COVID-19). Available at https://www.who.int/southeastasia.

Wu D. (2020). The SARS-CoV-2 outbreak: What we know. International Journal of Infectious Disease.